

# Bocsáss meg, székőj komám!

Bocsáss meg, hogy a múltkor ojan mocskul beszéltem véled, ittam vót, értötted-e, s ojankor bolond az embör, az a kicsi esze es elmenyen, amit a szilvapálinka meghagyott. Osztán erőssen fel valék tüzülvé, me, hogy azok a szótárszerkesztők essze-vissza hazudoznak mindenfélét a mü nyelvünkről.

Van ott Pestön egy vigyori vén ganyé gllaccfickó, amejik izé, aszongyák, hogy történelömkönyüt es írt, s abba azt írta az a mocsok hájfejű, hogy münk asszony s gyermekgyilkosságba leljük az örömköt. S hogy száz esztendő kellet, míg a görbe lábunk ki-egyenösödött, hogy osztán az eke szarvát megfogjuk.

Képzöld el. A súj a pofáját a mocsok diszónának!

S ez a takony azt es írta, hogy mü minden szavunkot a szomszédoktól loptuk. Ezt má mondtam vót a múltkor es neköd.

Hogy jó ehhez ez a mocsok, hogy lopással gyanusicson. Magából indul ki, me biztoson ő szokott lopni, s aszhiszi, hogy más es.

Na, há osztán én esmen belénezttem abba az értelmetlenkődő szótárba, értötted-e, s esmen felhergeltem magamot, mint a pulykakakas, ha boszoncsák.

Gondoltam, végignezem a juhászatot. Me én szeretöm a juhokot, s hogy hallám, mit ír rólík.

Má az elejin felboszontott. Azt írja: a **bács**, vagy ahogy ott írja, **bacsó**, szlovák szó.

Tod-e, kik a szlovákok? A tótok. Amejiköknek jó dolgik vót, míg Magyarország egybe vót. Nem hitvány embörök, csak ganyé a vezetőség.

Szóval én nem hittem el, hogy szlovák, me én ezt mán rég tuttam a paptól, hogy Csaba kiráji neve bárányt jelönt, s afforditva **bacs**, **bács**. S hogy a **bácsi** es onné való, me azt az öreg, számadó juhásznak mondták. Há a román **csobán** es a magyarból való szó, értötted-e komám?

Há mos mé tátottad úgy el a szájadot, na? Há ügyej, me bérepül a veréb. Nem hiszöd? Így van, ahogy mondom. A **csobán** nem román szó, hejába hápogsz. De a **pakulár** se. S még a **monyator** se. Várj kössem fel az álladot, me elejtöd.

Ahogy tovább lapozok, há ott van a **berbécs**. Arra es azt írja: román. Pedég a **berbécs**-be es benne van a **becs**, **bécs**, mint a **bács**, s annem román, há magyar. A **ber** pedég azt jelönti, hogy bak, me hogy **berregni** szokott.

Azta tolvaját, há mások lopják tollünk, nem mü egyebünné.

No, sosztán az **eszténa**. De azt én se jól tuttam egészen, me nem a házat jelönti, vaj azt es na, de a legölöt es. Az **eszténa** a **vészbe**, a kivesztött cihér hejjin **esztendőre lesz eszténalegölő**. Osztán a juhász kajibáját es **eszténának** mongyuk mü, pedég ann-

em epeg úgy van, komám. A kajiba, kajiba, s vi eredetű. Bővebben a **tanya** címszónál.

a **zeszténa, eszténa**. Az **eszténán** alól megkaptam az **esztregát**. Te tudod-e, hogy ammija? Lád-e, jó ha az embör olvas es vajeccer egy-egy cseppet, me egy kicsit kirühelődik a zagya.

Nálunk ezt nem így híják, há izé, kosár. Az ahova béhajcsák a juhokot fejni, komám. Azt írja, hogy az **esztrenga** román szó. Pedég nem a! Tod-e én meglestem a gyermekököt, hogy matóllálnak a kamputyeróval, vaj nem a, há, magyarul izé számítottógép. Osztán a gyermek megmutatta neköm, hogy kell bémenni oda, ahol nem hazudnak, mind az a pesti glaccfickó.

Ott osztán megneztem, azt írja, hogy az **esztrenga** izé, várj na, me ... **összterengő**, de nem román szó, há tiszta magyar, értötted-e. Hazudnak ezök a mocsok, mind egy leszerelt őrmestör. Ez egy ketróc, ahonné a juh nem tud elmenni suhuva se, addig amég le nem aggya a tejet a fejőlíknál. Úgy vannak, mind mü, ecer fizess ki mindent, osztán mehecc.

Megmutatta a gyermek azt es, hogy kell bémenni Sanyi bának a honlapjára. Ott meg van írva az igazság, komám. Nem román az **esztrenga**, de még az **orda** se. Ezök a mekögő értelmetlen rekesztők azt es románának írták.

No, há így állunk, komám a lopott nyelvvel, a súj a körmit annak, amejik elírja hazudozva, hogy mü minden szavunkot loptuk.

Kolumbán Sándor

## Szófejtés

**bacsó** – Számadó juhász. [szlovák] Csakhogy e szónak kimutatták sokkal ősbibb eredetét. A **bács**, a palóc nyelvjárásban: **bacso**, vezető pásztor, számadó, juhász (lásd: **ba**, **bá** – nagy). A szó olyannyira régi, hogy már a perzsa nyelvben is jelen volt, mint ősmag(yar)-nyelvi származék. Ebből ered a **bárányka** jelentésű **Csaba** név (románul juhász – **cioban**, kiejtve **csobán**) és a **bácsi** is. A név fordíthatósága annak magyar eredetét igazolja.



**eszténa** – Juhok hegyi karámja. Hegyi juhász kunyhója. [román < ? szláv] Az **eszténa** tulajdonképpen legelő. Az **esz** gyök itt a területi kiterjedés (terpesz, fész). A letarolt erdő helyén, a vágottban alakulnak ki a **vésznek** nevezett területek. Az **eszténa** szó a kivesztett aljnövényzet helyén **esztendőre** (**esztén** – időkiterjedés, idő **fesztáv** alatt) kialakuló legelő neve. Mind az **esz** gyöknek, mind az **sz** párosnak szerepe van a szó érthetővé tételében. Erdő**vész**tén alakuló, annak helyén létrejövő legelő. A hegyvidéki ligetes erdő irtásával megfosztjuk a helyet a bokroktól, így cserjéktől, bokroktól megfosztott, lefosztott lesz, mely legelőnek kiváló. Ez az **eszténa**. A szó ősmag(yar)-nyel-



**esztrenga** – Akol juhfejő rekesze. **Eszténa**. [román] Előrebocsátom a CzF Szótárból: „A magyarból így lehetne elemezni: **össz-terengő**, azaz korlátolt szűk hely, hová a juhokat öszveterengetik.” (Kiem. K. S.) Az **eszténa** címszónál már említve volt: a letarolt fenyves erdő helyén, a vágottban alakulnak ki a **vésznek** nevezett területek.

Továbbmenve, az **szl** páros kulcsa az **oszlás**, **foszlás**, **nyeszlettség**, **szelés** szavaknak. A **láz** Székelyföldön, **lazított**, ligetes erdőből **kaszálóvá**, legelővé alakított hely. Az **esztrenga**, **esztrenga** (románul **strung?**) megértéséhez szintén a kötött mássalhangzó-párosokba rejtett értelmet kell kibontani. Az **sztr** két összeolvadt páros: **sz**t és **tr**. Így együtt az **istráng** szóban rejlő **korláto**lttság értelmét adják. A juhok ott **szorong**nak bekerítve, tömörülve, s onnan nem menekülhetnek, csak miután leadták a tejet. Külön az **sz**t, **osztás**, **illesztés**. A **tr** ez esetben a **ketrec**. A juhok **osztot**tan, tehát egyenként érkeznek a **ketrec** fejőnyílásához, ahol **engedik**, hogy megfejjék őket. Ezt így a román nyelvben felbontani érthető összetevőkre nem megy. Összetevőit magyarázni csak magyarul lehet. Tehát a szó ősmag(yar)-nyelvi.



**orda** – Juhtej savójának forralásakor kiváló sajtyszerű tejtermék. [román] Az **orda** nem román szó. Sőt a juhászattal kapcsolatos egyetlen szó sem román nyelvi eredetű! Egy sem! Azt mind az ősmag(yar)-nyelvből vették át. Ha valaki ismeri az **orda** képződésének képi látványát, akkor tudja, hogy a kiválasztódás, kicsapódás pillanatában **tördelten** darabos, **borzos**, **bordos**, egyenetlen felületű részekként jönnek föl az **orda** darabok a forró savó felületére. Innen kapta nevét. Az **oi** – juhok a **juh** gyök hangzási fordítottjából alakult ki, épp mint a **buja** – **iubii** (jubi, szeretni) A **B** hangnál írtam a **berbécs**, az **E** hangnál az **eszténa**, **esztrenga** szavakról. A **sajt**, **túró** szavaknál alább kifejtem a román elnevezések (ca?, brânz?) eredetét. Sem a **bács**, sem a **pakulár**, de még a **csobán** szó sem román eredetű. A pakulár teendője a dolgok rendben tartása, **pakolása**. A **pakol** magyar szó, mely a pók csomagoló tulajdonságának megfigyeléséből ihletődött – pókol, pakol. Székelyföldön ma is járja ez a szó: bépókálta (TOMORY ZSUZSA nyomán, MAGYAR ADORJÁN-tól). A terelő, melyet ők **mân?tor**-nak mondanak, a **manacs** szóból indul, alapértelme a jelképes kézzel terelgetés, mind a legelőn, mind a fejeznél az **esztrenga** nyílása irányába. Ezek a szavak bizonyíthatóan ősmag(yar)-nyelvi eredetűek. Ennek ellenkezője felületes, szakszerűtlen, hanyag, nemtörődöm, odavetett megállapítás.

**pakulár** – Erdélyi havasi juhász. [román] A **pakulár** nem román eredetű szó. A nagyobb juhászatnál a munka fel volt osztva. A **bács**, **bacsó** volt a fő. Ő irányította a tevékenységet. A kész tejtermékre vigyázni kellett, forgatni, ide-oda **pakolni**, hogy szellősen száradjon. Hetente egyszer be kellett menni az áruval a faluba, városba, eladni a terméket. Össze kellett csomagolni, **pakolni**, s a **pakos** szekérre, vagy zsákokban a szamar hátára rakni. Ez a munka a **pakolót**, **pakulárt** érintette, az ő felelőssége volt felügyelni ezt. Kisebb juhászatnál összemosódtak az ilyen tevékenységi körök.